Цэна асобнаго нумэру 5 кап.

НАША НІВА

Выходзіць што тыдзень рускімі і лацінскімі літэрамі.

Адрэс рэдакціі і адміністраціі: **Вільня, Завальная вуліца, д. № 7**.

Цэна з перэсылкай і дастаўкай на 1 г.—2 р. 50 к., на 6 мес.—1 р 25 к., на 3 м.—65 к., на 1 мес.—25 к. За границай: на 1 г. — 4 р., на 6 мес —2 р., 3 мес. —1 р. Перамена адрэсу — 20 кап.

Абвесткі прыймаюцца на апошняй страніцы на 20 кап. за лінейу малымі літэрамі. Рукапісы і карэспадэнціі, прысланые у рэдакцію, павінны быць чытэльна напісаны с праудзівай фаміліей і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна также падпісаць прозвішчэ разам з фаміліей, хто не захочэ, каб была надрукавана праўдзівая фамілія. Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакціі. Рукапісы аўторам не вертаюцца назад.

Год VII. 2 (15) лютаго (февраля) 1912 г. № 5.

Усе загранічные (ва ўсіх гасударствах Заходнай Эўропы і ў Паўночнай Амэрыцы) пачтовые канторы прыймаюць падпіску на „Нашу Ніву“ і самі дбаюць аб тым, каб газэта даходзіла акуратна. Дзеля гэтаго радзім нашым загранічным падпішчыкам не турбавацца с перасылкай грошы, а плаціць падпіску за „Нашу Ніву“ у сябе на почці.

1—1

У Кіеві

У КРАМЕ „ЧАС“

Тэатральна площа № 48.

Прадаюцца усе беларускіе кніжкі і „Наша Ніва“ ды прыймаецца падпіска на „Нашу Ніву“.

1—1

Вільня, 2 (15) лютаго 1912 г.

„Што маем—не хаваем, а страцім—ня знойдзем“—ёсць гэткая прыказка. І яна вельмі справядлівая. Вазьмем, напрыклад, звычай валасных сходоў, дзе збіраецца ўся валасная грамада, ўсе „людзі-воласьці; гэта нейкі астатак славянскаго „веча“, „капы“. Ва ўсей Эўропе гэтаго німа. Пры цяперашніх парадках гэты сход часамі за гарэлку і прапіваець сваю карысць але можна мо і так паставіць, што ён будзе не падкупны. Ведама ўсім, як збяруцца выбарные ад кожных дзесяці двароў, дык іх могуць валасные чыноўнікі падкупіць; але калі збіраюцца ўсе гаспадары („домохозяева“), то іх ужо не падкупіш ніяк: усё справедліва цастановяць. Часамі збіваець мужыкоў с толку і з ног і апека над імі, каторая мае сілу большую за сход. Тым часам народ у Расеі—гэта як бы вялізны махавік, каторы круціцца па сваім законам быту і розуму і ўсяму гасударству даець свой ход; яго прыдержаць ці шыбчэй пакруціць не здалеюць ніякіе сілы, пакуль сам народ патроху ня зменіцца. Іначэй машына можэ іесьці сама па сабе, а махавік сам па сабе. Напрыклад, у вялікарускіх губэрнях 50 гадоў працуець земскае самоуправленьне, а у нас гэтые 50 гадоў краёвая земская справа рабілася сам-насам; тым часам у нас і зямельная і духоўная культура стаіць вышэй, ды нават казённые атчоты гэта прызнаюць і у справе банчкоў, і у справе граматы і гаспадаркі. Значыць, у нас жыцьцё ішло зусім ня тэй дарогай, па якой яго вялі...

І Гас. Дума і міністры ўвесь час голасна кажуць, што яны хочуць зрабіць такі парадак, каб гасударства і народ правільна працавалі, багацелі, разумнелі, каб і былі здаволены ўсе патрэбы жыцьця. Пяць год ужо адпрацавала Трэйцяя Дума, але ўсе надзеі ее зрабіць рэформы так і асталіся чысценькімі, новенькімі, і людзі ўжо перэнясьлі свае чэканьня і жаданьня на будучую Чацьвёртую Думу. Ведама, калі ў якім маёнтку трэба завясьці палепшеную гаспадарку, то трэба вельмі многа ўлажыць у гэта розуму, працы, практыкі; а каб усю гасударственую машыну перастроіць з нізу да верху, для гэтаго патрэбна праца цэлаго пакаленьня. Дык і Дума, і міністры, і народ павінны, сколькі хваце сілы, у такт перэрыхтовываць гэту найвялікшую машыну. Чаму-ж гэта ня робіцца?

Міністэр унутрэных спраў, Сьвятополк-Мірскі, у сваім часе праславіўся тым, што загаварыў аб „даверы“ грамадзянства к міністэрству. У часі Першай Думы нават ішла гутарка аб тым, каб міністроў назначыць з вядомых грамадзкіх працоўнікоў. Потым пры нябошчыку Столыпіне пайшлі другіе думкі. Гэтак сама было і з давер'ем народу к Думе. У Трэйцяй Гас. Думе пераважываюць так званые правые і акцябрысты; яны ўсе прэдстаўнікі толькі меншай часьці народу, каторая ім і верыць і іх падтрымліваець. Каб яны мелі давер'е большай часьці Расеі, дык і работа Думы ішла бы ў тахт з жыцьцём усяго народу, і працаваць было бы лягчэй.

Гэта—старая і вядомая праўда, і яе варта нам прыпомніць асабліва цяпер, калі набліжаюцца новые выбары—у Чацьвёртую Думу. Мы павінны пасылаць у Думу толькі такіх людзей, каторые добра прыглядзеліся да варункоў і спосабоў жыцьця народу і краю і патрапяць знайсці тую лінію, па якой ідзе агульнае развіцьце жыцьця. Тады іх праца будзе карысна, а народ будзе іх разумець і будзе ім верыць.

За апошні тыдзень.

З Расеі.

Усе важнейшые законы, каторые павінны перастроіць жыцьцё Расеі нанова, прайшоўшы праз Думу, адзін за адным прападаюць у Гасударственым Савеці. Тутака ў іх робяць такіе перамены, такіе папраўкі, што с таго, што зацьвярдзіла Дума, астаецца зусім мало. Гэтак выходзіць і з законам аб агульным навучаньні дзяцей; здаецца, што с папраўкамі Савету Дума ня згодзіцца. Значыць, гэты закон нанова пачне разбіраць ужо Чацьвёртая Дума.

Выходзіць, што на Чацьвёртай Думе будзе лежаць ешчэ большая задача, чым на Трэйцяй. І з гэтай прычыны усюды пачынаюць людзі ўжо кратацца каля новых выбароў. Кожная партія рупіцца аб тое, каб мець больш сваіх дэпутатоў: тут, у Чацьвёртай Думе можэ будзе паложэн фундамэнт пад будоўлю новаго парадку, а ад таго, хто той фундамэнт будзе класьці, залежыць і тое, якая выйдзе ўся будыніна.

У Думе і каля Думы.

Толькі цяпер, 23 января 1912 гаду, Дума пачала разгледаць атчот гасударственаго кантроля аб тым, як выдаваліся грошы павэдлуг росписі ешчэ ў 1908 гаду. Дакладчык камісіі, каторая разбірала той атчот, Годнев, гаварыў чуць ня цэльнае заседаньне. З яго слоў відаць, што пастаноўленьня, якіе зрабіла Дума, калі зацьверджала бюджэт на 1908 год, бадай зусім не спаўняліся міністэрствамі пры выдаваньні казённых грошы. Так сама Годнев жаліцца, што міністэрства не давалі камісіі ўсіх папероў, каб праверыць, ці расходы зроблены правільна. У канцы дакладчык ад імяні камісіі просіць Думу пастанавіць, каб правы кантроля над тым, як вытрачываюцца казённые грошы, былі павялічэны.

За гэты тыдзень найбольш цікавымі у Думе былі запросы правіцельству аб незаконных паступках Толмачэва, варшаўскай адміністраціі, Екатэрынаслаўскай „ахраны“ і вышэйшай адміністраціі ў Пецербурзе і Маскве, каторая не пазваляе газэтам пісаць аб нейкім Грыгорыю Распутіне. Гэты Распутін, як бачым з запросу, робіць вельмі паганые рэчы; калі-ж газэты пачалі аб ім пісаць, іх канфіскавалі. Дума апошні запрос прызнала дужа сьпешным і прыняла яго бяз споркі.

Цэльные два заседаньня пайшлі на далейшы разбор новаго устава аб ваеннай службе. На гэтые заседаньня публікі не пускаюць і даюць аб іх толькі кароценькіе ведамасьці. Вялікая спорка паднялася, калі разбіралі стацьцю новаго закона, каб дахтары адбывалі службу не як дахтары, а як звычайные салдаты. Левые даводзілі, што і так у Расеі нехватае дахтароў, у вёсках німа каму лячыць, і селяне ідуць да розных знахароў і шаптуноў, а с таго, што дахтары навучацца стрэляць, нікому карысьці ня будзе, толькі страта часу. Усё-ж такі Дума пастанавіла, каб дахтары служылі, як салдаты, праз 4 месяцы.

З заграніцы.

Загранічная палітыка ўсіх дзержаў так запутана, што кожнае слово, кожын паступак можэ зрабіць тое, чаго ніхто не спадзеваўся. Гэтак выйшло і с прыездам англійскіх гасьцей у Расею.

На гэты прыезд асабліваю увагу звярнулі немцы: яны разумелі, што англійскіе госьці павінны былі умацаваць той хаўрус, які апошнімі часамі ладзіцца між Расеей і Англіей. Ведама, для немцоў той хаўрус дужа небеспечны: дагэтуль іх пужаў толькі англійскі ваенны флот, шмат дужэйшы за нямецкі, а на сухапуцьці англічан немцы не баяліся, бо англійскае войско зусім невялікае; калі-ж наладзіцца моцны хаўрус між расейцамі і англічанамі, ды ешчэ да іх прылучыцца Францiя, дык немцам можэ прыйсьціся дрэнна і на сухапуцьці. Вось, усё немецкае грамадзянство было вельмі нездаволено з гарачаго прыёму, каторы расейцы зрабілі англічанам. Пачалі немцы гаманіць ды востра пісаць проці Англіі.

Але англічанам цяпер сварыцца з немцамі вельмі неспадручна: на Усходзі—ў Пэрсіі, Кітаі і т. д. —робяцца вялікіе перамены, і Англіі трэба мець свабодные рукі, каб правадзіць тамака сваю палітыку і нешта прыдбаць для сябе. Каб супакоіць немцоў і паказаць ім, што Англія з Немеччынай ваяваць не збіраецца, англійскі ўрад паслаў у госьці ў Бэрлін (сталічнае место Немеччыны) свайго ваеннаго міністра, Холдэна.

Выходзіць, што пачынае ладзіцца згода між Англіей і Немеччынай, гэтымі двумя глаўнымі конкурэнтамі у сусьветным гандлі. І яна—тая згода — можэ знайсьці грунт як у думках англійцоў, так і немцоў. Справа ў тым, што і адным і другім надаело ўжо даваць нялічэные грошы на войска і флот, каторые растуць з году ў год. Дый цяпер у Немеччыне—пры новым парлямэнці—ахвота да вайны слабеець: гэта паказывае ўжо і тое, што ў парлямэнт народ выбіраў найбольш левых дэпутатоў, у тым ліку 110 соціалістоў, каторые ўсе, як адзін, ня хочуць вайны і будуць працівіцца ваеннай палітыцы свайго імператара.

Вось, прыезд англійскаго міністра зыйшоўся як-раз з аткрыцьцем „леваго“ парлямэнту. Дужа цікавые былі выбары прадседацеля парлямэнту і яго таварышоў: старшым таварышэм выбралі соціаліста Шэйдэмана, каторы быў наборшчыкам у друкарні і апошнімі часамі пісаў у соціалістычных газэтах. Гэта—першы прыпадак, што ў ліку загадчыкоў парлямэнту будзе соціаліст; а з яго бачым, якую палітыку парлямэнт будзе вясьці.

У тым нумэры мы пісалі, якіе пляны маюць Расея і Англія у Пэрсіі. Калі тые пляны збудуцца і на ўсіх унутрэных справах Пэрсіі будзе лежаць рука гэтых дзержаў, дык ім нічога болей і ня трэба. Відаць, з гэтай прычыны стары шах, Мохамэд-Алі, катораго народ скінуў с пасаду, ужо ня мае надзеі, каб яму Расея памагла вярнуць трон: яна можэ і без старога шаха вясьці ў Пэрсіі сваю палітыку. Дык Мохамэд-Алі просіць цяпер у пэрсідзкаго ураду, каб назначыў яму пастаянную пэнсію —да сьмерці, а за гэта ён гатоў выехаць зусім с Пэрсіі і ніколі туды не вертацца. Здаецца, што пэрсы на такі угавор прыстануць, абы толькі пазбыцца лішняго клопату.

З ГАЗЕТ.

Ёсць у нас невялікая грамада людзей, найбольш нават не праўдзівых расейцоў, а розных перакіньчыкоў, усю „гасударственасць“ каторых можна прэдставіць славамі: „кусі яго і не пушчай!“ Да такога гатунку належаць і такіе газэты, як „Виленск. Вѣстн.“, Сѣверо-Западная Жизнь“, „Минское Слово“. Усе яны выходзяць і друкуюцца не затым, што за імі стаяць грамады людзей, а толькі дзякуючы таму, што ім „сыплюць“ грошы. „Вил. Вѣстн.“ пісаў нідаўна, што „Сѣверо-Западная Жизнь“ дастаець больш, як 12,000 руб. у год і т. д., але у ўсіх іх, як кажуць, „рыльцэ ў пушку“. Вось, яны так прывыклі вечна каго-небудзь грызьці—то жыдоў, то палякоў, то нашаніўскіх беларусоў, што часамі, забыўшыся, на што яны наняты, моцна грызуцца і лаюцца паміж сабой.

Гэтак „Минск. Слово“ даводзіць, што п. Солоневіч саўсім кепскі чэлавек, а п. Солоневіч ідзець вайной на „Минск. Слово“, даводзячы, што „Сѣверо-Западн. Сло-

во“—гэта едзіная нацiональная газэта, а „Минск. Слово“—толькі „так сабе“. Ізноў жэ п. Солоневіч не на жыцьцё, а на сьмерць счапіўся з „Виленск. Вѣстникомъ“ за тые 12,000 руб., каторые яму прэць у вочы „В. В.“, ды за нейкаго графомана графа Корвін-Мілевскаго. Так лаюцца, а глаўнае пэрэходзяць на асобы, што неяк прыпамінае романс англійскаго пісара Діккенса „Запіскі Піквікскаго клуба“: там раскасываецца, як у заездзі спаткаліся прыпадкам рэдактары двух газэт, каторые вечна ваевалі між сабой, і тут яны счапіліся.— „Бацькоўбіўца, зменнік, кандыдат у катаргу, вісельнік!.“—гэтак пачалі яны адзінаднаго чысьціць; тады вялікі насьмешнік, лёкай Самуэль Уалер, пастрашыў іх, што, калі яны зараз жэ не заціхнуць, дык ён звяжэ іх разам і паложыць на-ноч у адно ложка..

Грызіцеся, паны, калі гэтак вам ужо лішне хочэцца, на тое ваша воля! Але толькі аб другіх ня лжыце! Бо вось у № 1471 і 1476 (1912 г.) „Минск. Слово“ напісало „заведому“ брэхню, бытцым рэдакцыя „Нашай Нівы“ у справі шрыфту кажэ, што яна сама *стаіць за польскіе літэры і хочэ друкаваць газэту ў польскай мове...* ды што „Наша Ніва“ вустамі нейкаго ксендза з радасьцю абвесьціла, што скора ўвесь наш край стане польскім!...

Такая брэхня—гэта ўжо не „хлестакоўшчына“, а проста „*хуліганшчына*“.

Зембінскі хаўрусны банчок.

22 студня было агульнае сабраньне нашаго банчка (хаўруса дробнаго паверу). Аткрыў сабраньне прэдседацель суполкі Броніcь Рава, просячы выбраць на гэта заседаньне прэдседацеля, у адзін голас выбралі у прэдседацелі Антона Батуру, інспэктара хаўрусоў дробнаго паверу, каторы сумысьля прыехаў на гэта сабраньне, а на сэкрэтара супольніка Шаўчана.

На сабраньне прыбыло чуцьчуць супольнікоў, усіх супольнікоў сабралося 115 чэлавек, у тым чысьле члены праўленьня і рады. З гадавога атчоту відаць, што Зембінскі хаўрус дробнаго паверу разшыраецца с кожным годам, летась было 715 чэлавек супольнікоў, а сёлета прыбыло 423 чэлавекі і цяпер усіх супольнікоў 1138 чэлавек; гатоўкі, аснаўнога капіталу летась было 2,520 рублёў—запаснога 135 руб., сёлета аснаўнаго 2,940 руб., запаснаго 250 руб.; укладоў летась было 13,870 руб., сёлета 26,559 рублёў, кароткасрочнаго доўгу у Гасударственным Банку летась было 2,000 руб., сёлета німа ніякаго доўгу. У Нова-Барысаўскім Банку суполка мае разам с працэнтамі 5,708 руб. сваіх укладоў; суполка купіла акцію Маскоўскаго Народнаго Банку за 250 руб.; меньня свайго суполка мае на 111 руб.; пазычэк суполка летась выдала на 12,500 руб., сёлета-ж на 25,000 руб; прасрочэных пазычэк гэта значыць такіх супольнікоў, каторые у тэрмін не плацяць суполка, дзякаваць Богу, не маець, за тры гады была выслана толькі адна жоўтая павестка аб адміністрацыйным узысканьню; чысты даход летась быў 572 р. 42 кап., сёлета 1,590 руб 27 кап.

Сабраньне прыступіло да раздзелу чыстаго даходу, па закону 40 працэнтоў, гэта значыць 636 р. адыйшло у супольніцкі капітал, палавіна гэтай сумы 318 руб. у запасны капітал, апошніе-ж 636 р. сабраньне пастанавіло раздзяліць гэткім парадкам: 300 р. у капітал на куплю меньня (суполка думае с часам купіць свой дом у Зембіне); 150 рублёў у капітал асобнаго назначэньня гэта значыць у капітал на чорную гадзіну; далей 180 руб. было празначэно на куплю падарка супольніку Раве. Тут трэба ведаць, што супольнік Рава улажыў усё сваё сэрцэ і душу у зембінскую суполку дробнаго паверу, служыць і працуець дарма, дык думка была падхвачэна воклaскамі усяго сабраньня, чатыры раза Рава атказываўся ад падарка, кажучы, што для яго самы лепшы падарак гэта калі хаўрусьнікі будуць вельмі акуратна у тэрмін выплачываць пазычэные грошы, каб ня трэба было высылаць жоўтых павестак, і што шкада гэтых 180 р. на падарак, а лепей будзе як яны астануцца у суполцы. доўга аб гэтым гаварылі; гаварылі Батура, Рава, Шаўман, Русак, Свянціцкі, Бэрлін, Цюндзевіцкі, Жуковіч і другіе і наканец змяк наш прэдседацель Рава і прыняў на памяць ад суполкі падарак. далей пастаноўлена было апошніе 6 р. 27 кап. далічыць да чыстаго даходу на 1912 год.

Пасьля агульнае сабраньне пастанавіло выдаваць пазычкі да 1,000 руб. зембінскай гаспадарскай суполцы на куплю гаспадарскіх машын і прылад.

Агульнае сабраньне пастанавіло так жэ у адзін голас, супольніку Тодару Швайбовічу пазычыўшаму 20 руб., і каторы нідаўна у шчэнт згарэў, дараваць гэту пазычку. Пасьля прыступілі да выбару членоў праўленьня і рады на места выступаючых па чэрадзе членоў праўленьня Яроша і Жуковіча і членоў рады Шаўмана і Станкевіча; усіх гэтых самых выбралі у адзін голас ешчэ на тры гады.

Затым сабраньне прыступіло да прагляду праекту расходоў і даходоў на 1912 год. Пастанавілі: на кватэру 120 руб.; пэнсіі старшаму касіру Міхасю Ліхадзееўскаму 100 руб. і членам праўленьня за кожнае заседаньне па адным рублю; на расходы канцэлярскіе, пачтовые і другіе пазволіць праўленьню выдаваць сколькі трэба будзе; пазволіць праўленьню пазычаць сколькі і калі трэба будзе грошы у гасударственным банку, а такжэ і у прыватных людзей. Пастанавілі уклады прынімаць ад аднаго чэлавека ня меней рубля і ня болей 3 тысяч рублёў; працэнт устанавілі для безтэрміновых укладоў $4^{1/2}$ працэнты, а на тэрміновые 5 працэнтоў. Дагэтуль за пазычку плацілі 10 працэнтоў, цяпер пастаноўлено браць толькі 9 працэнтоў. Дзеля гэтаго каб сабраць агульнае сабраньне і каб яно было законнае, пры цяперашнім чысле супольнікоў, трэба сабраць сотню супольнікоў, што зрабіць цяжка, бо кожны, калі не мае патрэбы сам і жывучы пры тым за 30 вёрст ад Зембіна ня дужа ахвотна яўляецца, дык было пастаноўлена дзеля лягчэйшаго склікання агульнаго сабраньня выбраць упоўнамочэнных, разбіўшы супольнікоў на группы, ня больш 300 чэлавек у кожную группу, а упоўнамочэных выбраць ад 30 да 100 чэлавек.

Летась на агульным сабраньні было пастаноўлена прынімаць у супольнікі і жыдоў рэмесьнікоў і прамыслоўцоў, але для іх, каб пазычыць грошы трэба было выстарацца двох паручыцелёў, прычым адзін з іх павінен быў быць хрысціянінам, сёлета на агульным сабраньні супольнік Файн, падняў гэту справу і прасіў. каб і для жыдоў супольнікоў быў так сама адзін паручыцель; сам прэдседацель сабраньня, інспэктар Батура, усе супольнікі жыды, а такжэ супольнікі хрысьціяне падтрымалі гэту справу, але член рады, земскі начальнік Шаўман, даводзіў у сваей мове, што жыд супольнік найчасьцей узяўшы грошы або дасць цягу у Амэрыку, або зробіць круцельство і перапішэць сваё меньне на жонку і дзяцей і трэба будзе паісківаць, дык пры галасаваньні выказалося, што і ў гэтым гаду жыдам супольнікам трэба будзе шукаць другога паручыцеля, гэта не справядліва тым больш, што, як вядома, у нас паручыцелі у поўкварты заглядаюць. А што да гарэлкі, як мне ня стыдна аб гэтым пісаць, але я сам чуў выходзячы с сабраньня, як некаторые нашы супольнікі хрысціяне казалі да жыдоў „трэба было узяць вядро гарэлкі, быў бы адзін паручыцель“—дужа стыдна, што паміж нас ёсць такіе гаспадары грамадзяне, ці то у суполцы, ці то у воласьці, толькі думаюць аб чарцы і за чарку гатовы усё зрабіць, а каб паслужыць грамадзянскай справе і без чаркі не разумеюць і ня хочуць разумець.

Дзеля таго, што зембінская суполка дробнаго паверу ёсць членам Маскоўскаго Народнаго Банка, бо ужо маець акцію гэтаго банку, трэба было выбраць дэлегата (упоўнамочэнаго) у гэты банк каб паддзержываў справы Зембінскай суполкі; былі намечэны два кандыдаты: Броніслаў Рава і Болесь Сьвянціцкі, першы атказаўся, другі і прыняў упоўнамочэньне, прычым усе расходы на паездку у Маскву прыняў на свой кошт.

Наканец сэкрэтар Шаўман прачытаў пратакол заседаньня каторы падпісалі усе сабраўшыеся супольнікі.

Трэба тут аддаць справядлівасць нашаму праўленьню і радзе, што яны добра працуюць і крэпка атданы добрай справе: два гады дарма працавалі, летась некаторые бралі па 50 кап. за кожнае заседаньне і я тут не хібну, і ніводзін супольнік напэўна ня будзе праціўен, калі ад імені усіх супольнікоў Кішчына-Слабодзкай і Зембінскай валасьцей прынясу членам праўленьня і рады: Раве, Сьвянціцкаму, Шаўману, Станкевічу, Ярошу, Ліходзееўскому, Жуковічу, Белабоцкаму, Кротовічу вялікае дзякуй, але найбольш працы, найбольш часу, найбольш палюбілі нашу суполку дробнаго паверу прэдседацель Рава, каторы стаіць у галаве усей суполкі і касір Міхась Ліхадзееўскі і ім ешчэ раз дзякуем, дай Бог такіх людзей болей і с такіх людзей мы павінны браць прыклад, а не с такіх каторые за чарку і толькі за праклятую чарку гатовы што нібудзь, а нават і ўсё зрабіць.

Супольнік.

* * *

Гудзіць вецер, завывае
Стогне—плачэ ў полі;
А на сэрцы так тужліва,
Жаль мінуўшай долі...

І пад енк тых страшных тоноў
Душа замірае:
Хтось жывы, здаецца, плачэ
Стогнучы канае.

І, так цяжка тады жыці,
Ў сэрцу столькі болю,—
І ляцела б я, здаецца,
З ветрам гдзесь у поле!

Маладых дзён усе мары,
І тое, што згубіла,
І за чым душа так тужыць
Я-б тады забыла.

І ў шырокім-бы прасторы
З ветрам я летала,
Дзён мінуўшых, дзён шчасьлівых
Я-бы пашукала.

В. Станкевічанка.

2)

Гутаркі с чытачамі.

Які шрыфт? *)

Як мы ўжо пісалі, прыхільнікі рускаго шрыфту проста *дамагаюцца* яго. А каб-жэ не было на іх ніякіх напасьцей, што „от, так сабе выдумалі і дамагаюцца“,—дык выстаўляюць у сваіх лістах вельмі сур'ёзные аргумэнты, каторымі шмат людзей могуць пэрэканаць ды прыцягнуць на свой бок. Вось, хаця-бы ўзяць пагляды нашаго песьняра Я. Купалы, каторы, як прыхільнік аднаго шрыфту ў беларускім друкаваным слове, глядзіць на гэту справу так:

„Ёсць адзін вялікі Беларускі край, адзін многамільённы беларускі народ; адна у гэтаго народу беларуская мова, і ўсяго гэтаго свая-ж кніжка ня мае права дзяліць на дзьве палавіны—на каталікоў і праваслаўных, як тое рабіла дагэтуль рэлігія і чаму можэ дапамагаць друкаванае роднае слова двума шрыфтамі“.

Пасьля Я. Купала тлумачыць, што „шрыфт рускі не перэіначыць (як некаторые думаюць) нацiональнай беларускай душы, як не перэіначыло яе колькіяковае ўладарства прэдстаўнікоў іншых культур. Беларус астанецца беларусам, як асталіся балгары—балгарамі, сэрбы—сэрбамі і украінцы—украінцамі, хаця і друкуюць свае кніжкі так званай „гражданкай“. Апроч таго Купала звертае увагу прыхільнікоў лацінскіх літэр, каторые зсылаюцца на вышэйшасць заходняй культуры перэд усходняй, што „*культуру ня шрыфт творыць, а ідэі*, якіе сеюцца ў народзе друкаваным словам; і *ня шрыфт загараджывае дарогу беларусам да ўсесьветнай культуры*, а тые роднай зямлі сыны, каторые утапілі і топяць свае беларускіе душы толькі у хвалях Віслы або Волгі“.

На самым канцы Купала дае гарачы атказ усім тым, што сягоньня робяць нашаму народу бытцым ласку, чытаючы беларускую кніжку, друкаваную тымі або іншымі літэрамі, і вырэкуцца гэтай кніжкі, калі яна будзе друкавана адным шрыфтам: „Такіе чытачы далёка беларусоў не завядуць. Беларусам патрэбны беларусы, а не палітычные гешэфтмахеры, каторые пры першым лепшым падмуху з заходу ці з усходу хіляюцца да Варшавы, або да Масквы“.

„Такім парадкам—пішэ далей Купала,—абдумаўшы ўсё, як мне сумленьне дыхтавало, і прыймаючы пад увагу, што ў нашым краю бадай кожны граматны знае рускіе літэры, а не лацінскіе,—я і прылучаюся да прыхільнікоў аднаго шрыфту ў беларускім друкаваным слове і падаю свой голас за тые літэры, якімі суджэна было друкавацца першай беларускай сьвецкай кніжцы.—Статуту Літоўскаму“ **)

Аутар другога лісту, М. Бобр-іч, ешчэ шырэй ставіць гэтае пытаньне, на каторае паводлуг яго двух атказоў ня можэ нават быць: „Дзіўна мне і вельмі, вельмі сумна робіцца, што ёсць ешчэ людзі, каторые маюць такую арыгінальную любоў да лацінскаго шрыфту. Гэта-ж яны, відаць, адрэкаюцца ад традыцій мінуўшчыны сваей бацькоўшчыны, ад таго шрыфту, якім пісалі нашы слаўные князі часоў нацiональнай незалежнасьці, якой ужываў урад Вялікаго Княжэства Літоўска-Беларуск, якой карысталіся даўней усе, не адрокшыеся ад свайго народу“.

„І так усе нашы традыціі, уся нацiональная сьвятасць, ўсё, што павінен любіць кожны беларус, дастойны гэтаго імяні,—усё тое кажэ, што рускі шрыфт для нас глыбока родны, бо гэта адзін з нашых найдаражэйшых скарбоў, які нам нашы бацькі пакінулі разам з роднаю моваю і які мы павінны сьцерагчы і цаніць. На якіе-ж традыціі, на што ў нашай нацiональнай слаўнай мінуўшчыне могуць зыслацца прыхільнікі лацінскіх

*) Глядзі № 4 „Н. Н.“.

**) „Статут Літоўскі“ па беларуску друкаваўся рускімі літэрамі.

Трывога.

I.

Ужо два тыдні, як над сялом павіс нейкі страх і трывога, чаканьне чагось страшнага і неадваротнага. А што паслужыло першаю прычынаю, дык гэта—вялікая суш. Як толькі пачалася весна, ні воднага не было дождыка. Пасеянае збожжэ ў палёх і агароды гібелі. На гэтым грунце і пайшлі уселякіе гутаркі. То тут, то там на вуліцы збіраліся мужчыны і жонкі і разбіралі прычыны, чаму німа дажджу, тут-жэ расказвалі розные страшные здарэньня апошніх дзён. А нідаўна пастушкі бачылі такое дзіво, што і ў лысых падымаліся дыбам валасы: на полі савалася ваўчыца, у каторай была чэлавечача галава! Апроч гэтаго, ў лесі, як казалі, туляліся катаржнікі, уцёкшые з астрога. І ўсё гэта, ўзятае разам, і радзіло той страх і трывогу, што, як туман, віселі над сялом.

А на ўсё сяло найбольшым трусам быў Мікола Гляк. Такога палахлівага і баязьлівага чэлавека, як ён, трудна знайсьці. Баіцца ён ваўка, баіцца магілак, разбойніка, чорта. Хоць вы азалаціце яго, ніколі ня пойдзе ён адзін у ночы праз лес. А калі, бывала, захопіць яго ў дарозе шэрая гадзіна, то каню—беда! І ўжо яго конік сам ведае: чуць толькі пачне змеркацца, ён не чакае, пакуль Мікола будзе тузаць яго лейцамі і паддаваць ахвоты пугай, а сам, фыркнуўшы для сьмеласьці, выгінаў сваю худую шыю с куртатаю грываю і борзда драбязіў тоўставатымі ножкамі. А калі Мікалаю давадзілося ў такі час ісьці пяхотам, то ён так шпарка ішоў, што прыходзіў да дому ўвесь мокры. Ішоў ён раз вечарам. Да сяла ешчэ было вярсты тры. На небі ўжо пачалі ўсхадзіць першые зоркі. Раптам с пад ялаўцовага куста выляцела птушэчка. Мікола знячаўку стаў, і з яго грудзей, проці яго волі, выляцеў жаласны і доўгі крык:

— А-а-а й!—

II.

Не спалася ў гэту ноч Мікалаю. Ў хаці з ім быў адзін толькі Міхаська, яго сын, хлопчык гадкоў шасьці. Жонка ешчэ ў дзень пайшла да хворай сястры. Пакуль сяло гаманіло, Мікола сяк так трымаўся і барукаўся са страхам, не даваў яму надта вялікай аблады над сабою. Сон жэ, як на злосць, ніяк не змыкаў яму вочы. Праўда, ў дзень Мікола даў храпака і выспаўся. „Трэба кінуць гэты паганы звычай спаць у дзень," думаў ён і хаваў галаву пад коўдру, плюшчыў вочы, пробаваў навет храпці. Але, храпануўшы раз, ён спалохаўся свайго храпу і зараз жэ перастаў. Тым часам сяло моўкло, ноч усё цяжэй і глыбей наседала на зямлю.

— Міхась! Міхаська!—

— Га!

—Ты ўжо сьпіш, сынок?

— Сплю,—пачуўся з запечка голас Міхася.

— Можэ-б ты, сынок, збегаў да цёткі, паклікаў бы мацеру? Скажы—тату нешта ня добра зрабілося.

— Ого! я баюся!

— Дурэнь ты! чаго баяцца? вот сказаў!—стаў бацька высьмеіваць страхі сына, а сам увесь калоціўся ад страху.

— А як спаткаю ваўчыцу с чэлавечай галавой?—сказаў сын.

— Якую ваўчыцу? што ты пляцеш? сасьніў, ці што?

— Сасьніў! ці-ж ты ня чуў хіба?

— Дзе? што?—спытаў бацька апаўшым голасам, а сам пачуў, як уся яго скура як бы стала сцягацца, каб вылужыць яго цело.

А Міхаська стаў расказываць пра ваўчыцу с чэлавечай галавой і расказаў гэта такім тонам, што сьмешна было сумлевацца ўправдзе

— Брэшчуць!—чуць не плачучы сказаў бацька.

— Даль-Бог, татачка, праўда! Вот, тата, не даш веры! спытайся, у каго хочэш.

Але тут у Міколы і язык адняўся. Ён баяўся зірнуць у вакно, бо быў пэўны, што ў вакне ўжо тырчыць страшная галава.

Памаўчалі.

— Міхаська!—зноў аклікнуў бацька сына:—паглядзі ты там на прымурачку мой капшук с тутуном і прынясі мне яго, сынок: нешта закурыць захацелося.

Гаворачы так, Мікола думаў залучыць да сябе сына і палажыць с сабою—ўсё-ж весялей, як чуеш каля сябе жывую душу.

— Даль-Бог-жэ, татачка, не ўстану! Зараж мяне—не падыймуся: я чуў—нешта шалпатала ў качэргах!

— Тьфу, брыда!—вырвалося у Міколы. Цяпер ён калаціўся, як асінавы ліст, і мусіў трымаць шчэмленай губу, каб не ляскалі зубы. Але ў такі момант, што сіла шчамленьня перэрвалася, і зубы так застукалі, ўсё роўна як Марцін Паліваны пробаваў на Вялікдзень моц яйца, збіраючыся гуляць у бітку.

А сыну здалося, што гэта нехта бразгае ў ваконніцу. Ён падняў галаву і абапёрся на локці.

— Тата!—голасам, поўным перапуду, аклікнуў цяпер сын бацьку:—нехта трасе ваконніцу!

Ці з вялікаго страху, ці ад гічаноў, каторые бацька еў на вячэру, толькі-ж у жываце у яго як забурчыць! Як-бы хто ў трубу затрубіў!

— Ай! В-в-в-у!—нема загукаў на ўсю хату Мікалай, ды так страшна і дзіка, што сыну здалося, што ўжо бацьку нешта душыць. і ён з свайго кутка як залякоча!

А бацьку чорт ведае, што здалося.

— Ай, тата!

— Г-г-гу!

І такі справілі кірмаш, што хата траслася.

Мікола ўсхапіўся с пасьцелі, як непрытомны. Ён нічога ня помніў, звалок з шэстка жончыну спадніцу і накінуў яе на плечы. Бегучы да дзвярэй, вырваў с коміна заткало і выскачыў на двор. Каля яго, ўляпіўшыся за згрэбные парткі, стаяў Міхаська. А на гэты час праходзіла тут варта. Пачуўшы крык, вартаўнікі так сама перэпалохаліся. Зірнуўшы туды, адкуль нёсся крык, убачылі агонь: Мікалаева суседка, Лэя, пекла булкі і вышла з лучынай у сені.

— Пажар!—загаманіла варта.

Адзін з вартаўнікоў кінуўся на званіцу і давай жарыць у званы. Абудзілося сяло, падняўся крык, гвалт. З усіх двароў забрэхалі сабакі.

Хто гарыць? хто гарыць?—пыталіся, бегучы людзі.

Мікола Гляк высунуўся з двара на вуліцу з заткалом у руках і з жончынай спадніцай на плечах.

Убачыўшы Мікалая ў такой апратцы і з заткалом у руках, цэлая чарада селян адкінулася назад і с крыкам: „Чорт! чорт!"—пусцілася на уцёкі.

Стойце, браткі! гэта-ж я!—загаласіў Мікалай і пабег за імі з заткалом, а за ім і Міхаська. Але на вуліцы ўжо нікога не было. Ахамянуўшыся, Мікалай узяў за руку сына і сказаў:

— Сынок, хадзем да дому! І маўчы, нікому нічога ані шап!

А назаўтра ешчэ большая трывога павісла над сялом.

Тарас Гушча.

З Беларусі і Літвы.

(Ад уласных карэспандэнтоў).

В **Пасадцы**, Віл. губ. Вілейск. пав „А дзеля гэтаго-ж яна кружыцца!" сказаў італьянскі вучоны Галілей, апасьля таго, як яго выпусцілі с турмы за гэты-ж самые словы аб зямлі.

Гэтак сама я буду казаць аб гарэлцы: „а дзеля таго-ж яна губіць нас" і апасьля таго, як у Гас. Думе дэпутаты у волю нагаварыліся аб тым, як уменшыць п'янство. Я апішу чытачам „Н. Н." каротkую манапольную „кронічку" у нашай невялікай ваколіцы. 1) На сёмку у **Пасадцы**, апасьля добрай выпіўкі пабіліся між сабой буяны вёсак Рэпішчэ і Глыбочан, а гэта ужо звычай у нас, што кожная вёска—асобнае царство жыву чае асобным жыцьцём. Ну і пайшла вайна паміж гэтых двух вёсак, як між Італіей і Турэччынай... і колькі тыдньў страх было глядзець, як з абодвых бакоў сыпаліся хмары народу з гэтых вёсак, да апошняго дзіцяці (нават бабы...) ды падпіўшы шчыра бамбардаваліся каменьнямі, пакуль не умешаўся Крайскі урадьнік з аддзелам конных стражнікоў. 2) На вечарынцы у гаспадара Гіляраго хлопцы падпілі і... назаўтра усе платы былі вывернуты, а дзяцюкі хадзілі с паабвязыванымі галавамі. 3) У вёсцы **Альковічах** у аднаго чэлавека, на хаўтурах жонкі, гульня дайшла да таго, што адзін хлопец, Каетан, с сьмелымі жартамі прыстаў да дачкі нябошчыка. Дзеўка нарабіла крыку, прыбег бацька на ратунак, але папаў так крэпка камянем па галаве, што яго абамлеўшаго, аблітаго крывёй паднялі,—ён ешчэ і цяпер хварэе... 4) У вёсцы **Белым** адзін чэлавек прапіўшы свайго кажуха, пайшоў дамоў па марозе і пад вакном сваей хаты Богу душу аддаў. Асталася жонка з малымі дзеткамі. 5) У вёсцы **Дунаёх**, пільшчыкі перэд работай, крыху пасілкаваўшыся манапольнай пачалі работу, адзін з іх зваліўся с казлоў на пілу і крэпка пакалечыўся. 6) У вёсцы **Глыбочанах** пайшлі двое п'яных палеваць на ваўкоў. Адзін з іх выстрэліў у зьвера, але папаў шротам у твар таварышу. 7) У засьц. Касучках, нідалёка ад вёскі Вілейкі, пайшоў п'яны штырнік да свайго плыта і назаўтрае знайшлі яго мёртвым на бярэзі—гарэлка спаліла.

Мог бы я ешчэ напісаць шмат гэткіх здарэньнеў, але гэто кожнаму вядома, бо усюды у нас тое самае. Вядома і тое, што праз п'янство руйнуюцца гаспадаркі, што губяцца вясковые дзеўчаты і плодяцца зладзеі... Бытцым многа галовы зьмей, п'янство ахапіло нашы нешчасные вёскі і купае іх у крыві і сьлёзах!..

Страх падумаць, што у Расеі ад Новаго Году да 1 мая прадалі 27 мільёноў вёдзер гарэлкі! Вось хто забірае апошні пудзік зерна с хаты дзе нудзяюць з голаду дзеткі. Вось дзе падзяецца яго цяжкая праца!

Зьмітрок Бядуля.

В. **Антанёнкі**, Могіл. губ. Горэцкаго пав. Чаго не дачэкаешся ад п'яніцы? Селянін адзін у нашай вёсцы, прапіўшы жывёлу, апраткі і зямлю, стаў дабірацца да дзяцей. Чарод дайшоў да двухгадоваго хлопчыка, за катораго ён просіць 8 рублёў!

Саўка Каваль.

літэр?—Хіба на традыціі нацыянальнай здрады і адрэчэньня ад свайго „простаго", мужыцкаго... Але гэтаго хіба ні водзін шчыры беларус ня выставіць. Значыцца, гледзячы з боку традыціі—мінуўшыны, трэба падаваць голас за рускіе літэры".

„Але глянем цяпер і на цяперашние варункі. Прыхільнікі лацінскіх літэр кажуць, што лацінскі шрыфт пануе усюды паміж культурными народамі. Вось і выходзіць, што расейцы, украінцы, сэрбы, болгары, грэкі, японцы, жыды і т. д. і т. д., маючы свой, а не лацінскі шрыфт, бытцым і не належаць да культурнаго сьвету. Ня ўжо-ж гэта ўсе дзікіе, што стаяць далёка ад культуры? А каб нават і так, то і тады ня можна было-б адрэчыся ад нацыональнай традыціі, і тады-б трэба было даць сьвету першы узор народа, што мае іншы, чым усесьветны, шрыфт".

„Цяпер аблічым,—пішэ далей Б—віч,—колькі ёсць беларусоў праваслаўных і колькі каталікоў. Календар „Н. Н." кажэ, што першых ёсць у тры разы больш. Мне здаецца, што яно не так. Пішэцца тамака, што у Віленскай губ. жыве беларусоў 1 мільён 76 тысяч душ. А мы ведаем, што праваслаўных у гэтай губэрні ёсць 450 тысяч душ (з гэтаго будзе найменш 300 тысяч беларусоў). Калі так, то выйдзе, што ў Віленскай губ. ёсць беларусоў каталікоў 776 тысяч душ. У Мінскай, Вітэбскай, Гродзенскай і іншых бадай ці набярэцца другое столькі, бо найбольш каталікоў у тых губэрніях—гэта латышы (у Вітэбскай), палякі (селяне у колькіх паветах Гродзенскай губ. на граніцы с Польшчай і паны). Вонь, і выходзіць, што беларусоў каталікоў набярэцца каля 1 мільёна 500 тысяч, а праваслаўных—больш 7 мільёноў, ці бадай у 5 разоў больш, як каталікоў. Але ніхай сабе будзе, што іх болей толькі у 3 разы. Усё-ж такі і тады перэвага такая вялікая, што, каб, нават праз тое, што „Наша Ніва", друкуючыся толькі рускімі літэрамі, была адрэзана ад усей каталіцкай Беларусі, нават і тады трэба было-б з болем сэрца зрабіць гэта... Але праз гэта, „Наша Ніва" ешчэ зусім не адрэжэ сябе ад усіх каталікоў-беларусоў Беларусы-каталікі так сама ходзяць у школы, як і праваслаўные. Паміж іх знаючых рускіе літэры знойдзецца ня менш, як і паміж праваслаўных. Пасьля-ж, як болей будзе школ, то болей будзе і граматных. Такіх жэ, каторые знаюць толькі лацінскіе літэры, не так ужо шмат і пэўна, што ў дзесяткі разоў меней, як знаючых толькі рускую грамату. Дзеля таго і які-ж можэ быць выбар?"

„І так у галасаваньні за тым, якім шрыфтам мае выходзіць „Наша Ніва", я падаю свой голас за рускіе літэры, адным словам так, як павінен падаць кожны сьведамы беларус. Звярну ешчэ увагу, што хоць я і сам... каталік ды гадаваўся у польскім духу (матка мая с Польшчы), але ўсё-ж ткі, я прызнаў сябе беларусам, маю адвагу не адрэкацца ад свайго роднаго, ад мінуўшчыны і рабіць тэкіе вывады, якіе толькі можэ даць логіка, ды шчырая грамадзянская павіннасьць".

Э. Б. аўтар ешчэ аднаго дужа цікаваго лісту, а прыхільнік зусім новаго беларускаго шрыфту, бо уважае, што ні лацінскіе, ні рускіе літэры ня могуць акуратна аддаць ні характэра ні чыстасьці беларускай мовы,—ставіць усю гэту справу на практычны грунт. Як відаць с таго лісту, Э. Б. раіць трымацца не таго шрыфту, які каму прыпадае да сэрца (бо напрыклад яму прыпадае зусім іншы шрыфт), але таго, які можэ прынясьці як найбольш карысьці. І толькі *агульная карысць* можэ быць меркай таго, якога шрыфту дзяржацца. А якога?—даведаемся ізноў у другім нумары.

І. М—скі.

(Далей будзе у другім нумэры).

В. **Чмелевічы**, Барысоўск, пав. Мінск. губ. У нас з'явіўся надта цікавы торг білетамі на ласкутны тавар. Высылаюць гэтые білеты з Валынскай губэрні. Хто хочэ дастаць білеты, высылае туды па почце 5 руб. грошы, і яму прысылаюць 4 білеты, катарыс трэба прадаць між знаёмымі па рублю кожны. Гэтым ён верне чатыры руб., каторые паслаў у кантору. А за адзін рубель, як пішэ кантора, яму вышлецца ласкутнога тавару на 17 рублёў. Але трэба ведаць, што кантора гэта датуль ня вышле пасылкі, пакуль не дастане ад кожнаго с чатырох, што купілі білеты у першаго, па 4 рублі

Нашы цёмные селяне думалі, што гэта ім, хоць адзін раз, Бог шчасьце паслаў, ды сталі вельмі скора разхапываць білеты і шырыць між знаёмымі. Але ня доўга ім прышлося цешыцца. Першые *дармовые агенты* атрымалі пасылкі, толькі не на 17, а рублёў на 7 і таго менш. Тавар што прыслала тая кантора, аказаўся або гнілым, або саўсім нягоднай тандэтай.

Але гэтаго мала. Дасталі пасылкі чэлавекі чатыры, а тые, што купілі білеты у іх, сідзяць с тымі білетамі, бо німа болей купцоў, а гэткіх людзей будзе с 300 чэлавек. Дык гэта толькі у нас, а сколькі гэткіх цёмных куткоў ёсць на ўсей Беларусі?!

Трэба сказаць, што гэта сыстэма торгу—„амэрыканская“, як яе называе сама кантора. Але мусіць у Амэрыцы такі торг ніколі ня быў і ня будзе. Гэткі парадак торгу хіба толькі там прыдуман для дурных, цёмных нашых людзей У Амэрыцы німа гэткай цемнаты, і кожны амэрыканец кеміць што за адзін рубель ня можна купіць тавару, каторы каштуе 17 рублёў, хіба ён будзе крадзены.

= У лесі тутэйшаго пана, каторы адкупілі у яго купцы-жыды, прылучылося нешчаснае здарэньне: 17 студня на сьмерць забіло дрэвам аднаго чэлавека, каторы валіў лес, а другому, брату яго, крэпка пабіло ногі. Нябошчыку 26 гадоў, пакінуў хворую жонку. Ня шкодзіць сказаць, што ў гэтым гаду ўжо падобных прыпадкоў было колькі.

Съветлячок,

Пры калысцы.

(*Пасьвячаю Язэпу Гапановічу*).

—„Пакалыш малога Цішку—
„Плаксу гэту, хаця крышку!
„Мо́ засьне, як спаткі ляжэ!..“—
Мужыку так жонка кажэ:
„Мы-ж абое маем сына:
„І твая ён палавіна,
„Папалам трэ калыхаці:—
„Крыху бацька, крыху маці!“—
—Гля, чаго-ж ты зноў прыстала!!!
„Маці трэ каб калыхала!
„Не маё с калыскай дзела!“—
Так муж жонцы кажэ сьмела.
„Ты сваю вось палавіну
„Можэш цэлую гадзіну
„Калыхаць, аж сон пачнецца,
„А мая—ніхай дзярэцца!“—

Гальяш Леўчык.

З усіх старон.

Пецербург. Іліодор знайшоўся. Ён с сваім братам, студэнтам маскоўскай духоўнай акадэміі, выехаў у Флорышчэву пустыню.

= У Сьв. Сынодзе ждуць вялікіх перамен. Ёсць чуткі, што скора пачнуцца работы, каб склікаць цэркоўны сабор.

= З'езд аднаверцоў (праваслаўных стараабрадцоў) пастанавіў, каб с праваславія у старавер-чэство можна было перэхадзіць без перашкод.

= Міністэрство ўнутрэных спраў зрабіло асобную організацію, каб вясьці выбары ў IV Думу. Кіраваць будзе гэтым таварыш міністра, Харузін. Ужо прыступілі да пачатковых работ

= Як пішуць газэты, міністэрство ўнутрэных спраў пастанавіло залажыць бюро с супрацоўнікоў „*Россіі*“ і „*Освѣдомительнаго бюро*“ Бюро гэтае будзе пісаць стацьці аб выбарах у оффіціальные і офіціозные газэты.

= Міністэрство дарог просіць на новые паравозы 19 мільёноў рублёў.

= 11 марца у Пецербурзе аткрываецца з'езд працоўнікоў над устройствам дробнаго крэдыту і сельскіх хаўрусоў.

= Дэпутата Гас. Думы, Нікольскаго, пацягнулі пад суд за стацьцю аб благіх парадках у турмах.

= За апошні тыдзень па ўсей Расеі шмат кофіскавалі газэт і накладалі штрафы

= Правіцельство пастанавіло выслаць болей войска ў Пэрсію.

Масква. Камітэт да прыёму францускіх гасьцей, каторые маняцца хутка прыехаць у Расею, мае клопат с тым, як унікнуць таго безладзьдзя, якое было калі гасьцілі англійцы. Гласные с крамароў і карчмароў прыводзілі на абед і на вечарынку сваіх цешчы ды сваячэк, каторые еаймалі чужые лаўкі, параскрадалі кветкі і ўсякіе прыкрасы (усяго больш чым на 2 тысячы рублёў), забіралі цукеркі.

= Ваенны суд у Маскве засудзіў на сьмерць трох чэлавек.

Кіеў. Арэштавалі начальніка сыскнога адзеленьня, Кулябко, пры каторым забіты быў Столыпін. Сьледзтво аткрыло падлогі і растраты.

Палтава. Дзіканскі валасны сход пастанавіў старацца перэд правіцельствам, каб ў граніцах воласьці закрылі ўсе піўные і манапольки.

Харкоў. Начальніка сыскнога аддзелу, Богуслаўскаго, прынялі у універсытэт вучыцца.

Херсон. У херсонскім павеці з'явіўся разбойнік Варавва. Ён с сваей бандай нападае на падарожных і разсылае багатым крамарам лісты, дамагаючыся грошы.

Одэсса. Міністэр народнай асьветы зацьвердзіў асыгноўку 6 тысяч рублёў—на паліцію у універсытэці.

Томск. Посьле сэнатарскай рэвізіі скінулі са службы і аддалі пад суд начальніка і памочніка службы руху на сыбірскай чугунцы

Сімбірск. На станцію Атяшэво, маскоўска-казанскай чугункі, са станціі „Констанціноград“ прыбыло збожжэ для галодных на імя ардатоўскаго земства. Калі адчынілі вагоны, то убачылі, што ў іх было заместа жыта сьмяцьцё з жытам. Земскі начальнік вымагае, каб было зроблено сьледзтво.

Рэвель (ад ўласнаго карэспандэнта). Тутэйшые газэты друкуюць, што паны Прыбалційскаго краю: Ліфляндзкай, Курляндзкай і часткі Вітэбскай губэрні, згаварыліся к будучаму лету выпісаць кітайцоў на наймітоў у свае двары. Цяпер пакуль што выпісалі 300 сямей, на ўезд каторых ў Расею, маюць ужо пазваленьне ад правіцельства. Падняў гэту думку і скамандаваў другіх пан двара „Вэслергоф“ фон-Стрік.

У Валкскім павеці, Эстляндзкай губ., было два, ня менш цікавых сабраньня: першае—гэта паветовы з'езд паноў, каторые гэтак сама радзіліся аб наймітах. Пакуль што пастанавілі: плаціць наймітам толькі устаноўленную цэну і не прыймаць найміта, выдаленаго за што небудзь з другога двара. Другое сабраньне—гэта была сходка селян аднэй воласьці, дзе было пастаноўлена прасіць начальства, каб ім заместа мэдычнаго доктара далі вэтэрынарнаго (скаціннаго) дохтара. Бо па іх просьбе ім вэтэрынара не далі, а яны лічаць вэрынарнаго дохтара важней за мэдычнаго. Па іхняму ад прапажы скаціны больш шкоды у гаспадарцы, чым ад сьмерці чэлавека; вось яны і прыдумалі абеспечыць лепш здароўе скаціны, чым сваё, калі не ўдаецца забеспечыць разам таго і другога

К. О. Чэркас.

Курск (ад ўласнаго карэспандэнта). 6 студня тутэйшай публіцы пашанцавало паўгледацца на вядомаго дэпутата Пурышкевіча, каторы ў пакоях дваранскаго сабраньня прачытаў лекцію: „Трэцьцяя Гасударственая Дума у сваіх запросах правіцельства“ ён чарніў партію с. д. і к-д. і кідаў гразьзю на лепшых паступовых дэпутатоў, як Мілюков, Родзічэв і др.

Самымі разумнымі і дужымі і дзеля гэтаго небеспечнымі ён лічыць Маклакова і Шынгарова, бо калі яны гаворaць, то умеюць пэрэканаць другіх, дый гавораць з зачэпкамі. Акцябрысты—гэта так сабе. Добрая ешчэ партія націоналістоў, але „лепшая за ўсе,—гаманіў Пурышкевіч,—гэта мы, правые! Мы грудзьмі стаім за правы расейцоў! Мы здзержываем лібэралоў!“

Хваліў вельмі паноў і не скрываў трывогі перэд будучымі выбарамі у Думу.

Прахожый.

У Пэрсіі. У Таврызі, сталіцы Пэрсіі, расейцы дагэтуль пакаралі сьмерцьцю 30 душ, зруйнавалі 11 дамоў. Сам пэрсідзкі ўрад пакараў сьмерцьцю 20 душ і арэштаваў 100 душ. У Тэгерані з дня на дзень ждуць скінутаго шаха. Расейскае войско будзе стаяць у Пэрсіі датуль, пакуль ня выясьніцца, хто будзе на шахавым пасадзе

Агляд кніг.

Сергій Ефремов: „Исторія Українського письменства“.

Видавництво „Український Учитель“. Ціна 2 карб 466 стр. (Склад виданьня у Київі в Українській книгарні, Безаківська вул. № 8).

„Над шляхам магіла, а на магілі такая гарная каліна вырасла. Вырэзалі с тэй каліны дудку дый стаў адзін чумак іграць, а дудка гаворыць:

Ой помалу-малу, чумачэньку,
грай,
Да не вразі мого сэрденька
в край!
Мэнэ сэстрыця з сьвіту згубыла,—
Ніж у сэрдэнько тай устромыла“.

„Голосна на увесь сьвет прамовіла ціхая тая дудка аб збродні, у дзікай лясной пушчы споўненай. Калі украінскі народ цыркулярамі выкасавалі са спіску жывых націй, калі над ім у дзікай пушчы нашаго ліхалецьця прыгатаўляліся да убіўства, а ён праз несьвядомасць сваю нават голаса не падаў—тады прыходзіць пісьменство і перад усім сьветам прамаўляе сьведчыць за свой народ:

Мэнэ сэстрыця з сьвіту згубыла,
Ніж у сэрдэнько тай устромыла...

Гэтак пішэ у прадмові аўтор „Історіі Українського письменства“ і як тая дудка-самагудка „прамаўляе сьведчыць за свой народ“, спыняючыся раз-ўраз над пытаньнем

Хто мы? Чыі сыны?
Якых батьків?

Кніжка Ефремова мае шмат чаго цікаваго і для нас беларусоў, асабліва першые чатыры разделы, у каторых аўтор разглядае старую літэратуру, якая, можна сказаць, была у нас з Украінцамі супольнай,—але усё ж такі такіе пісьменьнікі-беларусы як Клімент Смолятіч, Кірылл Туроўскі ды Даніїл Паломнік, хіба абмылкова аўторам прычысьлены да прэдстаўнікоў срэдневековай украінскай асьветы. Як нам здаецца, гэта справа вымагае ешчэ сумленнай навуковай ацэнкі...

Кніжка Ефремова напісана вельмі цікава і дае шмат стравы для розума і сэрца, дзеля гэтаго мы шчыра раім усім, хто цікавіцца навукай, і мінуўшчынай пэражытай намі разам з украінцамі, прачытаць гэту кнігу.

В. Л.

„МАДЕНЪ“

„МАДЕНЪ“! Названье очень ново!
Но что-же значитъ это слово?
„МАДЕНЪ“ лежитъ въ одной изъ странъ.
Турецкій правитъ гдѣ Султанъ!
„МАДЕНЪ“ плантаціи! Тамъ взросъ
Самсонъ для этихъ папиросъ!
Табакъ Самсонъ изъ самыхъ славныхъ.
Нѣтъ папиросъ „МАДЕНУ“ равныхъ.
„МАДЕНЪ“ всѣ съ длиннымъ мундштукомъ
Вкусъ замѣчательный, притомъ!
„МАДЕНЪ“—десятокъ ШЕСТЬ монетъ,
Гремитъ теперь на цѣлый свѣтъ!!.

Продаются всюду.

Т-во А. Н. БОГДАНОВЪ и К°. Спб.
ВЕЛИЧАЙШАЯ и первая по качеству издѣлій фабрика ВЪ МІРѢ.

Знаходзячыеся пад ведамам Міністэрства торгу і промыслоў.

Шчэтаводные курсы

Н. І. і А. І. Моховых для мужчын і кабет.—Вільня, Георгіеўскі прасп. 44. Аткрыт прыём прашэній. Пачатак навукі 5 лютаго. Выпускные экзаміны у канцы чэрвеня (юня). Вучаць: бугальтэрыі, тарговай арыфметыкі, коррэсп., коммэрція, таргов. законовед. Плата 100 рублёў. За асобую плату: чужые мовы, расейск. мова, арыфм. каліграф. стэнограф. Можна купляць кнігу Н. І. Мохова „Бухгалтерія Младшій курсъ. Теорія и практика“. Цэна 1 рубель 50 кап.

Аддаецца у арэнду з 23 красавіка (апрэля) 1912 г. ДВОР СКОРБУЦЯНЫ, Віленскай губэрні Троцкаго павету: ад станціі Ландварово 10 вёрст, ад Вільні 15 вёрст. Зямлі каля 500 дзесяцін. Даведацца у Вільні 2-я Саламянка, дом 13, у *п. Кізіка.*

АКОНЧЫЎШЫЙ СЕЛЬСКА-ГАСПАДАРСКУЮ ШКОЛУ у Чэхіі, гаспадар і лясьнік, малады, жэнаты, з роду чэх, служыў у маёнтках у Аўстрыі.

Шукае мейсца лясьнічаго, ці вясьці гаспадарку у маёнтку. Адрэс у рэдакціі „Нашае Нівы“.

Рэдактар-Выдавец А. Уласоў.

Друкарня Марціна Кухты, Татарская, д. № 20.